

Bendrai finansuojama pagal
Europos Sąjungos programą
„Erasmus+“

Įtraukusis kūrybingumas ugdant meninius gebėjimus

*Erasmus+ Programa
Bendradarbiavimas Inovacijoms, KA227 –
Kūrybiškumą skatinančios strateginės partnerystės*

**Teresa M. Sgaramella & Lea Ferrari
Padujos universitetas, Italija
bendradarbiaujant su InCrea+ projekto partneriais**

2020

Šis projektas finansuotas Europos Sąjungos lėšomis. Ši ataskaita atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį joje pateiktos informacijos naudojimą.

Turinys

Įvadas

A. Bendra informacija apie projekte dalyvaujančias institucijas

A1. Bendra informacija apie dalyvavusius apklausoje

A2. Švietimo iššūkiai ir dalyvių patirtys įtraukiajame ugdyme

A3. Menai ir įtraukiosios praktikos

Menai kaip išraiškos priemonė įtraukiosiose praktikose

Tikėtinos naudos mokiniui

Vertingi gebėjimai atliekant įvairias užduotis

Menų specialistų vaidmuo

A4. Edukacinis meno kūrimas ir 21-ojo amžiaus iššūkiai

Naudingi meno produktai ir veikla ugdant 21-ojo amžiaus įgūdžius

B. Kūrybinio ir kultūrinio sektoriaus apklausos rezultatai

B1. Bendra dalyvių informacija

B2. Švietimo iššūkiai ir dalyvių patirtys įtraukiajame ugdyme

B3. Menai ir įtraukiosios praktikos

Menai kaip išraiškos priemonė įtraukiosiose praktikose

Tikėtinos naudos mokiniui

Vertingi gebėjimai atliekant įvairias užduotis

Menų specialistų vaidmuo

B4. Edukacinis meno kūrimas ir 21-ojo amžiaus iššūkiai

Naudingi meno produktai ir veikla ugdant 21-ojo amžiaus įgūdžius

C. Mokytojų ir kūrybinio ir kultūrinio sektoriaus profesionalų perspektyvų išryškinimas: pagrindiniai aspektai

Įtraukiojo ugdymo iššūkiai

Menai ir jų parama įtraukiosiomis praktikoms: pasirinkimai ir tikėtina įtaka

Tikėtinos naudos iš įtraukiojo praktikų

Profesionalų kompetencijos ir vaidmuo

Edukacinis meno kūrimas ir 21-ojo amžiaus įgūdžiai

D. Mokytojų integravimas ir Kūrybinio ir Kultūrinio Sektoriaus perspektyvos: pasiūlymai InCrea+ projektui

Ivadas

Projektas „Įtraukusis kūrybingumas ugdant meninius gebėjimus“ (InCrea+) (Projekto Nr. 2020-1-LT01-KA227-SCH-094736) siekia suteikti inovatyvų metodą įtraukiančiam ugdymui ir gerovės skatinimą palaikant 21-jo amžiaus įgūdžių vystymąsi atliekant meninio ugdymo teoriją ir praktiką. Ši ataskaita pateikia dviejų apklausų rezultatus, kurie apibūdina mokytojų ir kultūriniame sektoriuje dirbančių profesionalų požiūrį. Apklausų tikslas buvo surinkti informaciją, kad geriau suprasti pedagogų žinias, nuomones, lūkesčius, norus ir iššūkius, su kuriais susiduria įtraukiančio ugdymo srityje. Duomenys buvo renkami 2021 metų balandžio – birželio laikotarpiu naudojant Google formas. Pabaigoje yra pateiktos bendros išvados kartu su pasiūlymais dėl InCrea+ ugdymo programos įgyvendinimo.

Ataskaitos A dalyje pateikiama mokyklų apklausos rezultatų analizė ir B dalyje – Kūrybinio ir kultūros sektoriaus tyrimo rezultatai.

A. Bendra informacija apie projekte dalyvaujančias institucijas

A1. Bendra informacija apie dalyvavusius apklausoje mokyklų dalyvius

Apklausoje dalyvavo 100 mokytojų (77% moterys ir 23% vyrai) iš 7 bendradarbiaujančių institucijų¹ esančių 6-iose valstybėse (Lietuva, Turkija, Italija, Bulgarija, Ispanija, Rumunija).

22 iš jų dirba pradinėje mokykloje, 39 – vidurinėje mokykloje, 12 dirba gimnazijoje ir 27 mokytojai tuo pačiu metu dirba mokyklose su įvairiomis klasėmis. Pastaroji minėta grupė išskirta iš surinktų duomenų iš Lietuvos, Rumunijos ir Ispanijos.

Reikėtų atkreipti dėmesį, kad pateiktoje analizėje gali skirtis respondentų į konkrečius klausimus skaičius.

Lentelėje 1A pateikiami duomenys apie respondentų atsakymus apie dalykus, kuriuos šiuo metu dėsto.

<i>Mokomas dalykas</i>	<i>N (%)</i>
Literatūra	5 (5,1)
Šiuolaikinės užsienio kalbos	21 (21,4)

¹ Kauno Juozo Grušo meno gimnazija (LT), Trakų rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba (LT), Besime Özderici Ortaokulu (TR), Università degli studi di Padova (IT), CUBU Foundation (BG), Associació Meraki Projectes de València (ES), Fundatia EuroEd (RO)

Istorija/Geografija	5 (5,1)
Fizika/Matematika/Biologija	15 (15,3)
Technologijos	9 (9,2)
Sportas	1 (1,1)
Muzika	3 (3,1)
Vizualinis menas /Meno istorija	23 (23,5)
Teatras	1 (1,0)
Psichologinė pagalba ir konsultacijos	7 (7,1)
Sveikatos švietimas	2 (2,0)
Kita	6 (6,1)
<i>Iš viso</i>	98 (100)

Lentelė 1A. Apklausoje dalyvavusių mokytojų mokomo dalyko dažnis ir procentas

Kaip nurodyta lentelėje, beveik pusė dalyvių moko pagrindinius dalykus pagal mokyklų programas (t.y., kalbą, literatūrą, istoriją ir geografiją arba STEM (gamtos mokslai, technologijos, inžinerija ir matematika) dalykus), o 27% jų moko menus arba su menu susijusius dalykus (muziką, teatrą, vaizduojamuosius menus). Tad apklausos atsakymuose pateikiamos įvairios sritys.

A2. Švietimo iššūkiai ir dalyvių patirtys įtraukiajame ugdyme

Remiantis 85 respondentų pateiktais atsakymais, buvo atlikta kelių iššūkių, su kuriais mokiniai gali susidurti atsakydami į konteksto užklausas, analizė (žr. 2A lentelę). Dažniausi iššūkiai, pasirinkti apklausoje, yra socialiniai ir emociniai – depresija, elgesio problemos saviraiškoje, streso ir pykčio valdymas. Tai sudaro 61% atsakymų.

Socioekonominiai iššūkiai, tokie kaip mažas pajamas gaunančios šeimos, tėvų darbo problemos, ribotos galimybės naudotis švietimo, technologiniais ar kitais ištekliais, įeina į dažnį (44,9%). Pasak 23% mokytojų, yra kultūrinių iššūkių, įskaitant migraciją, kalbos barjerus ar religiją. Panašus dažnis išryškėja ir fizinių ar pažinimo bei elgesio sutrikimų atveju (24,6%).

Galiausiai, atitinkamas procentas respondentų nurodė iššūkius, susijusius su intelekto gabumu (apie 16%) ir talentu kaip ypatingais gebėjimais (18,6%).

<i>Iššūkiai</i>	<i>N (%)</i>
Kultūriniai	27 (22,9)
Socioekonominiai	53 (44,9)
Socialiniai ir emociniai	72 (61,0)
Fiziniai, pažinimo ir elgesio	29 (24,6)
Gabumo	19 (16,1)
Talento	22 (18,6)

2A lentelė. Apklaustos dalyvių dėstymo dažnumas ir procentas

Atsižvelgiant patirtį ir įtraukiojo ugdymo problemas, 3A lentelėje parodyti pagrindiniai partnerių šalyse išryškėjantys aspektai. 79% dalyvių turi patirties dirbant su sertifikuotais SUP ar kitaip pažeidžiamais mokiniais ir tik 39,4% jų mini įtraukiojo ugdymo strategijų patirtį.

<i>Praeitios patirtys</i>	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>	<i>Iš viso</i>
	79 (79)	21 (21)	100
<i>Įtraukiojo ugdymo strategijų žinojimas</i>	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>	<i>Iš viso</i>
	39,4 (39)	60,6 (60)	100(99)
<i>Suvokiamas patirties lygis</i>	<i>Ribotas</i>	<i>Išplėstas</i>	<i>Iš viso</i>
	20 (57.1)	15 (42.1)	35 (100)
<i>Patirties tipas</i>	<i>Kursai</i>	<i>Praktika</i>	
	15 (46.9)	17 (53.1)	32 (100)

3A lentelė. Įvairių įtraukiojo ugdymo patirties ir išmanymo rodiklių dažnis ir procentas

Maždaug pusė mokytojų suvokia savo įtraukiojo ugdymo patirtį kaip ribotą (57,1%), kuri pagrįsta dalyvavimu mokymo kursuose (46,9%), o ne praktika. Taip pat matyti, kad beveik

40% apklausoje dalyvavusių mokytojų turėjo galimybę susitikti su daugiausia 4 mokiniais, kurie susiduria su bent vienu iš aukščiau išvardytų iššūkių, o pusė iš jų (50%) – 5 ar daugiau mokinių. Atidžiau pažvelgus į duomenis, atrodo, kad įtraukiojo ugdymo projektuose dažniau dalyvauja mokytojai, mokantys pagrindinių dalykų, būtent literatūros, STEM ar kalbų.

Paprašius apibrėžti „įtraukijį ugdymą“ remiantis jų požiūriu ir žiniomis, atsakymų analizė rodo, kad apibrėžimas nusakytas kaip geriausias būdas išteklių įvertinimui (46,2%), privalomas pasirinkimas patenkinti sunkumų patiriančių mokinių poreikius (35,2%) ir visiems skirta parama siekiant mokinių įtraukimui ir kliūčių įveikimui (18,7%).

A3. Menai ir įtraukiosios praktikos

Šiame skyriuje pateikiami klausimai konkrečiau atkreipia dėmesį į požiūrius ir žinias, susijusias su menais įtraukiojoje praktikoje.

Menai kaip išraiškos priemonė įtraukiosiose praktikose

Dalyvių buvo paprašyta parašyti bent 3 meninės išraiškos priemonės, kurios jiems atėjo į galvą galvojant apie įtraukiąją praktiką.

<i>Išraiškos priemonės</i>	<i>N (%)</i>
Muzika	45 (48,7)
Tapyba	44 (47,5)
Piešimas	28 (30,1)
Teatras	22 (24,2)
Meno ir amatų studija	23 (25,1)
Šokiai	20 (22,0)
Žodinė išraiška	14 (15,2)
Kombinuoti menai	14 (15,4)
Grupinis darbas	10 (11,0)
Fotografija	10 (11,0)
Meno terapija	8 (8,8)

Vaidmenų žaidimas	8 (8,8)
Kūno išraiška	6 (6,5)
Kinas	4 (4,4)
Poezija	3 (3,3)
Tarpkultūrinė veikla	3 (3,3)
Skaitmeninė laboratorija	2 (2,2)
Apsilankymas muziejuje	2 (2,2)
Sportas	2 (2,2)
Kita	7 (6,6)

4A lentelė. Dalyvių, paminėjusių menines įtraukiosios praktikos priemones, dažnis ir procentas

90% mokytojų nurodė bent 2 išraiškos priemones. 4A lentelė rodo pasaulinį įvairių atsakymų dažnį.

Kaip nurodyta 4A lentelėje, 3 dažniausiai minimos išraiškos priemonės yra muzika, tapyba ir piešimas su procentais nuo beveik 50% iki 30%. Teatrą, menų ir amatų studijas bei šokių paminėjo beveik 20% apklaustų mokytojų.

Tikėtinos naudos mokiniui Paprašius trumpai apibūdinti bent 3 naudas, kurias mokiniai gautų, jei dalyvautų InCrea+ projekte, 80% respondentų nurodė bent 2. 5 lentelėje nurodytas pasaulinis įvairių naudų dažnis, numatytas mokytojų.

Nauda visiems mokiniams	N (%)
Santykių įgūdžiai	84 (84)
Bendravimas	41 (41)
Abipusė parama	32 (32)
Mąstymo įgūdžiai	25 (25)
Emocijos	15 (15)

Grafinė išraiška	7 (7)
Edukacinė programa	4 (4)
Gestai	3 (3)
Meno žinios	3 (3)
Streso kontrolė	2 (2)
Tikslų apibrėžimas	2 (2)
Motyvacija tyrinėti pasaulį	2 (2)
Vadovavimas	1 (1)

5A lentelė. Apklaustos dalyvių numatytų pranašumų mokiniams dalyvaujant įtraukiojo ugdymo programoje dažniai ir procentai.

Kaip nurodoma 5A lentelėje, 3 dažniausiai pasitaikančios naudos yra susijusios su socialine sfera: santykių įgūdžius paminėjo 84% dalyvių, o bendravimą ir abipusę paramą atitinkamai paminėjo 41% ir 32% tyrimo dalyvių. Su pažinimu susiję aspektai minimi retai ir yra siejami su mąstymo įgūdžiais, tikslų apibrėžimu ir pasaulio tyrinėjimu.

Tiksliau, respondentų buvo paprašyta apsvarstyti, kokią naudą turėtų mokiniai, turintys SUP ar kitų sutrikimų, dalyvaudami projekte INCREA+. 81% dalyvių pranešė apie bent 2 naudas (žr. 6A lentelę). Kaip nurodyta lentelėje, kalbant apie sertifikuotus SUP mokinius ar mokinius su kitais specialiais poreikiais, 3 dažniausiai nurodomi pranašumai yra susiję tiek su pažinimu (83%), tiek su socialiniu funkcionavimu (55%) ir konkrečiai su įtraukimu (23 proc.).

<i>Nauda mokiniams, turintiems specialiųjų poreikių</i>	<i>N (%)</i>
Pažinimo įgūdžiai	83 (83)
Santykių įgūdžiai	55 (55)
Įtraukimas	23 (23)

Praktiniai įgūdžiai	21 (21)
Emocijos	11 (11)
Mokymasis	11 (11)
Supratimas	7 (7)
Laisvalaikis	4 (4)
Mąstymas	4 (4)
Menai	4 (4)
Atsakomybė	3 (3)
Ryšys su kontekstu	2 (2)
Vaidmenų žaidimas	1 (1)

6A lentelė. Numatytų pranašumų mokiniams, turintiems SUP ar kitus specialius poreikius, dažnis ir procentas

Atsakant į šį klausimą, mokytojai pagrindė naudą kasdieniame gyvenime (žr praktinius įgūdžius, 21%). Išskylančios tendencijos yra būdingos visom partnerių šalim.

Vertingi gebėjimai atliekant įvairias užduotis Mokytojų buvo paprašyta įsivaizduoti, kad jie dalyvauja INCREA+ projekte ir turi išvardyti bent 3 gebėjimus, kurie, jų nuomone, yra naudingi vykdant šią mokymo programą.

Gebėjimai	N (%)
Kūrybiškumas	40 (40)
Kalba	34 (34)
Komandinis darbas	24 (24)
Samprotavimas	17 (17)
Emocijų ir streso valdymas	16 (16)
Organizacija	12 (12)

Mokymasis	12 (12)
Socialinės kompetencijos	12 (12)
Klausymas	8 (8)
Planavimas	7 (7)
Savivoka	7 (7)
Skaitmeninės kompetencijos	4 (4)
Prisitaikymas	4 (4)
Profesinė veikla	3 (3)
Problemų sprendimas	3 (3)
Tapyba	2 (2)
Kita	4 (4)

7A lentelė. Mokytojų išrinktų kompetencijų naudingumas projekto vykdymui, jų dažnis ir procentas

77% dalyvių nurodė bent 2 gebėjimus. Įvertinus visus atsakymus, dažniausiai minimi gebėjimai, kurių galutinis dažnis yra gana panašus, yra kūrybiškumas, po to – kalbinės kompetencijos ir komandinis darbas (7A lentelė).

Šie gebėjimai atsižvelgia į pirmoje apklausos dalyje mokytojų dažnai minimus kultūrinius ir socialinius iššūkius.

Kartu su samprotavimu, jie dažnai minimi pateikiami partnerių šalyse.

Menų specialistų vaidmuo

Menų specialistų įtraukimas į šį „Meninių gebėjimų ugdymą naudojant įtraukijį kūrybingumą“ projektą yra suvokiamas kaip neįmanomas 2% respondentų, kaip privaloma sąlyga 67% respondentų, o kaip bendra galimybė – 41%. 89 dalyvių atsakymai į klausimą, koks įsitraukimas ir vaidmenys, respondentų nuomone, turėtų būti priskirti menų specialistams, yra nurodyti 8A lentelėje.

<i>Įsitraukimo tipas</i>	N (%)

Svarbus ir esminis	24 (27,0)
Naudingų mokymosi metodų teikimas	20 (22,5)
Valdymo ir koordinavimo vaidmenys	18 (20,3)
Bendradarbiavimas su studentais	6 (6,7)
Motyvuojantis ir skatinantis dalyvauti	6 (6,7)
Konsultavimas	5 (5,6)
Kuravimo veiksmai	3 (3,4)
Bendro tikslo palaikymas	3 (3,4)
Vaidmenų žaidimas	2 (2,2)
Problemų sprendėjai	2 (2,2)
<i>Iš viso</i>	89 (100 %)

8A lentelė. Meno specialistų vaidmenys ir aktualumas mokymo programoje: Dažniai ir procentai

Be atsakymų, kuriuose tiesiog pabrėžiamas jų aktualumas, respondentai dažniau mini įsitraukimą į edukacinę veiklą, palaikančią valdymą ir koordinavimą (20,2%) arba teikiant naudingus metodus (20,2%), o kiek mažiau – mokytojų konsultavimą (5,6%). Tačiau jie taip pat mini tiesioginį kontaktą su mokiniais, pavyzdžiui, skatinant jų aktyvų dalyvavimą veikloje (6,7%), atliekant kuravimo veiksmus (3,4%) ir sprendžiant problemas (2,2%).

A4. Edukacinis meno kūrimas ir 21-ojo amžiaus iššūkiai

Sekant tarptautinių tyrimų ir organizacijų pavyzdžiu, kurios nurodo keletą įgūdžių, kaip svarbius 21-ojo amžiaus iššūkių sprendimui, respondentam buvo nurodyta perskaityti gebėjimų sąrašą ir pasirinkti 5, kurie, jų nuomone, yra patys svarbiausi.

Kaip nurodyta 9A lentelėje, pirmieji 5 paminėti įgūdžiai yra susiję su įvairiomis funkcionavimo sritimis: tiek pažinimo (kūrybinis mąstymas-72 dalyviai; kritinis mąstymas-44 dalyviai), tiek su pažinimu nesusijusi sritis (emocijų valdymas-40 dalyvių), bet taip pat į tarpasmeninę sritį, būtent empatiją (48 dalyviai) ir gerą bendravimą (45 dalyviai).

21-ojo amžiaus įgūdžiai	N (%)	Vidutinė svarba (s.d.)
Kūrybiškas mąstymas	72 (72)	8,99 (1,80)
Empatija	48 (48)	8,63 (1,96)
Geras bendravimas	45 (45)	8,64 (2,00)
Kritinis mąstymas	44 (44)	8,99 (1,80)
Emocijų valdymas	40 (40)	8,57 (2,03)
Tarptautiniai santykiai	38 (38)	8,64 (2,02)
Sprendimų priėmimas	36 (36)	8,11 (2,10)
Efektyvus darbas su kitais	36 (36)	8,59 (2,16)
Savivoka	31 (31)	8,53 (2,13)
Tikslų nustatymas	28 (28)	8,15 (2,26)
Problemų sprendimas	28 (28)	8,23 (2,20)
Iniciatyva	27 (27)	8,42 (2,01)
Streso valdymas	24 (24)	8,25 (2,33)
Skaitmeninis raštingumas	20 (20)	7,45 (2,37)
Savarankiškas mokymasis	18 (18)	8,30 (1,92)
Laiko planavimas	17 (17)	8,02 (2,14)
Lyderystė	11 (11)	7,35 (2,64)
Darbo pasaulio tyrinėjimas	10 (10)	6,99 (2,73)

9A lentelė. 21-ojo amžiaus įgūdžių, išrinktų kaip svarbiausi ir jų vidutinė svarba (SD skliaustuose), jų dažniai ir procentai

Jie dažnai minimi visose partnerių šalyse. Tarp pastarųjų svarbu paminėti skaitmeninį raštingumą, lyderystę ir darbo pasaulio tyrinėjimą.

Tas pats modelis išryškėjo ir iš toliau pateikto klausimo. Naudojant skalę nuo 1 iki 10, *kai 1 reiškia „visai nesvarbu“, o 10 – kaip „labai veiksminga“* tobulinant įgūdžius, respondentų buvo paprašyta įvertinti, kiek, jų nuomone, meninių gebėjimų ugdymas galėtų pagerinti gyvenimo įgūdžius, kuriuos jie analizavo.

Naudingi meno produktai ir veikla ugdant 21-ojo amžiaus įgūdžius

Mokytojų buvo paprašyta išvardyti 3 meninius produktus ir veiklas, kurias jie galėtų panaudoti siekdami šių įgūdžių. 82% mokytojų nurodė bent 2 produktus ar veiklas, kuriuos jie naudotų.

Naudingos meninės priemonės	N (%)
Teatras	28 (28)
Paveikslai	24 (24)
Muzika	23 (23)
Žaidimai	20 (20)
Įžymios meninės raiškos	16 (16)
Laboratorijos	13 (13)
Komandos darbas	12 (12)
Meniniai pristatymai	11 (11)
Amatai	11 (11)
Veiksmai	10 (10)
Šokis	10 (10)
Technologijos	8 (8)
Fotografija	8 (8)

Bendravimas	7 (7)
Tekstai	5 (5)
Kinas	3 (3)
Kontaktas su gamta	2 (2)
Sportas	1 (1)

10A lentelė. Meninės priemonės ir veikla, pasak mokytojų, naudingos skatinant 21-ojo amžiaus įgūdžius

Kaip nurodyta 10A lentelėje, dažniausiai minimos meno raiškos – teatras, tapyba, muzika ir žaidimai. Tarp dažniausiai minimų yra ir individuali, ir grupinė veikla, tiek žodinės, tiek nežodinės raiškos formos. Be bendrų meno raiškų, nors ir rečiau, buvo minimos ir įžymios meno išraiškos.

Atidesnis žvilgsnis į šalis partneres leidžia manyti, kad dažniausios meninės raiškos yra nuosekliai paminėtos visose partnerių šalyse.

Galutinis klausimas buvo apie apklausos dalyvių susidomėjimą projektu INCREA+: 78,6% išreiškė norą dalyvauti projekte ir įgyvendinti programą.

B. Kūrybinio ir kultūrinio sektoriaus apklausos rezultatai

B1. Bendra dalyvių informacija

Iš viso tyrime dalyvavo 46 kūrybinio ir kultūrinio sektoriaus (KKS) profesionalai, (76,1% moterys ir 23,9% vyrai), iš 6 šalių partnerių.

Kaip nurodyta 1B lentelėje, jie pagrįdė dirba formalios švietimo įstaigose (mokyklose, universitete). Kai kurie dalyviai dirba vietinėse, tiek privačiose, tiek valstybinėse švietimo įstaigose ir asociacijose, arba yra laisvai samdomi darbuotojai.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad pateiktoje analizėje gali skirtis respondentų, atsakiusių į konkrečius klausimus, skaičius.

	N (%)
Formaliojo ugdymo kontekstai	28 (65,2)

Kultūrinės ar socialinės asociacijos	4 (9,3)
Laisvai samdomi darbuotojai	3 (7,0)
Neformalios institucijos	2 (4,7)
Vietinės valstybinės institucijos	4 (9,4)
Kita	2 (4,7)
<i>Iš viso</i>	<i>43 (100)</i>

1B lentelė. Įvairių kontekstų, kuriuose dalyviai dirba, dažnis ir procentas

Pagrindė respondentai dirba formaliojo švietimo srityje (65,2%); tačiau tyrime dalyvauja ir keletas KKS.

2B lentelėje pateikiami respondentų pateikti duomenys apie kūrybos ir kultūros sektoriaus sritį, kurioje jie šiuo metu dirba.

	N (%)
Keramika	2 (4,8)
Tapyba	15 (35,7)
Grafinis dizainas	2 (4,8)
Muzika	6 (14,3)
Teatras	10 (24,4)
Vizualinių menų ir kūrybiškumo laboratorijos	5 (12,3)
Kita (meno terapija, gatvės menas, kinas)	4 (9,75)

2B lentelė. Apklausoje dalyvaujančių Kūrybos ir kultūros sektoriaus profesionalų įvairių sričių dažnis ir procentas

Kaip nurodyta lentelėje, veiklos sektoriai, kuriuose dalyviai pagrįdė dirba, yra susiję su tapyba ir teatru, taip pat su vizualiniais menais ir kūrybiškumo studija.

B2. Švietimo iššūkiai ir dalyvių patirtys įtraukiajame ugdyme

Buvo atlikta iššūkių, su kuriais susiduria mokiniai, analizė (žr. 3B lentelę).

Dažniausi iššūkiai, išryškėję apklausos metu, yra socialiniai ir emociniai – depresija, elgesio problemos saviraiškoje, streso ir pykčio valdymas. Tai sudaro 61% atsakymų.

Respondentai minėjo iššūkius, susijusius su socialiniais ir ekonominiais (t.y. mažas pajamas gaunančios šeimos, tėvų darbo problemos, ribotos galimybės naudotis technologiniais ar kitais ištekliais), socialines ir emocines problemas (t.y. depresiją, elgesio problemas, susijusias su saviraiška, streso ir pykčio valdymu), bet taip pat iššūkius, atsirandančius dėl fizinio ar pažinimo ir elgesio sutrikimų. Galiausiai, ribotas vaidmuo priskiriamas kultūriniais iššūkiams arba iššūkiams susijusiems su intelektogabumu ir talentu kaip ypatingais gebėjimais.

<i>Iššūkiai</i>	<i>N (%)</i>
Kultūrinis	7 (14,9)
Socialinis ir ekonominis	11 (23,4)
Socialinis ir emocinis	13 (27,7)
Fizinis, kognityvinis ir elgesio	11 (23,4)
Gabumas	5 (10,6)
Talentas	4 (8,5)

3B lentelė. Apklausos dalyvių mokomo dalyko dėstymo dažniai ir procentai

Kalbant apie patirtį ir įtraukiojo ugdymo problemas, 4B lentelėje parodyti pagrindiniai aspektai, išryškėjantys partnerių šalyse. Apie pusę tyrimo dalyvių turėjo galimybę patirti įtraukujį ugdymą; 65% turi patirties dirbant su sertifikuotais SUP mokiniais.

Galimybės patirti įtraukujį ugdymą	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>	<i>Iš viso</i>	
	25 (54,3)	21 (45,7)	46 (100)	
Ankstesnė patirtis	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>	<i>Iš viso</i>	
	26 (65,0)	14 (35,0)	40 (100)	
Suvokiamas patirties lygis	<i>Ne</i>	<i>Ribotas</i>	<i>Išplėstas</i>	<i>Iš viso</i>
	24 (63,2)	6 (15,8)	8 (21,0)	38 (100)
Įtraukiojo ugdymo strategijų žinojimas	<i>Taip</i>	<i>Ne</i>	<i>Iš viso</i>	
	22 (51,2)	21 (48,8)	43 (100)	

4B lentelė. Įvairių įtraukiojo ugdymo patirties ir išmanymo rodiklių dažnis ir procentas.

Didelė jų dalis (79%) nurodė, kad neturi patirties arba turi ribotą patirtį. Be to, pusę jų patirties yra pagrįsta dalyvavimu mokymo kursuose (46,9%), o ne praktika. Galiausiai, kai prašoma apibrėžti „įtraukujį švietimą“, atsižvelgiant į jų požiūrius ir žinias, iš atsakymų matyti, kad iš esmės analizė apibrėžta kaip privalomas pasirinkimas, siekiant geriau suprasti ir skirti paramą mokiniams patiriantiems sunkumų (20,5%), naudinga priemonė remiant įtrauktį ir įveikiant kliūtis mažumoms (51,3%), geriausias būdas įvertinti išteklius (23,1%). Nedidelis skaičius nurodo kaip perteikti atvirumą, toleranciją (5,1%). Nors su variacijomis, ši tendencija atrodo gana įprasta visose šalyse partnerėse.

B3. Menai ir įtraukiosios praktikos

Šio skyriaus klausimai buvo konkrečiai susiję su pažiūromis ir žiniomis, susijusiomis su menais įtraukioje veikloje. Praktiniais sumetimais, kai tik įmanoma, išskylančios temos pateikiamos ta pačia tvarka, kaip ir mokytojams, kad būtų lengviau atlikti kokybinį palyginimą.

Menai kaip išraiškos priemonė įtraukiosiose praktikose

Dalyviams buvo nurodyta parašyti bent 3 meninės išraiškos priemonės, kurios jiems atėjo į galvą, galvąstant apie įtraukiasias veiklas mokykloje. Dauguma jų nurodė bent 2 išraiškos priemonės. 5B lentelėje nurodomas pasaulinis įvairių atsakymų dažnis ir procentas.

<i>Išraiškos priemonės</i>	<i>N (%)</i>
Muzika	12 (26,1)
Tapyba	12 (26,1)
Piešimas	9 (19,6)
Teatras	15 (32,6)
Menų ir amatų studija	14 (30,4)
Šokiai	17 (37,0)
Kombinuoti menai	2 (4,3)
Grupinis darbas	5 (10,9)
Meno terapija	5 (10,9)
Vaidmenų žaidimas	2 (4,3)
Kinas	2 (4,3)
Tarpkultūrinė veikla	3 (6,5)
<i>Kūrybiškumas</i>	2 (4,3)
<i>Rašymas</i>	3 (6,5)
<i>Eksperimentai</i>	5 (10,9)
<i>Parodos</i>	2 (4,3)
<i>Kita</i>	3 (6,5)

5B lentelė. KKS dalyvių paminėtos meninės išraiškos priemonės kurios yra susijusios su įtraukiojo ugdymo veiklomis, jų dažniai ir procentai

Kaip nurodyta 5B lentelėje, 3 dažniausiai minimos raiškos priemonės yra šokiai, teatras, taip pat konkrečiai minimos Meno ir amatų studija. Jie svyruoja nuo 30% iki 37%. Muziką ir tapybą taip pat mini beveik 20% kalbintų mokytojų.

Tikėtinos naudos mokiniui

Paprašius trumpai apibūdinti bent 3 naudas, kurias studentai gautų, jei dalyvautų projekte INCREA+, 80% respondentų nurodė bent 2. 6B lentelėje nurodytas mokytojų nustatytas pasaulinis įvairių pranašumų dažnis.

Kaip nurodyta 6B lentelėje, 3 dažniausiai pasitaikantys pranašumai yra susiję su konkrečių meninių žinių ugdymu, po kurio seka psichologiniai ištekliai ir vertybės bei tiesioginis dalyvavimas veikloje. Kartais minimi ir socialiniai bei emociniai pranašumai.

<i>Nauda visiems mokiniams</i>	<i>N (%)</i>
Santykių įgūdžiai	5 (10,9)
Abipusė parama	1 (2,2)
Mąstymo įgūdžiai	2 (4,3)
Emocijų valdymas	6 (13,1)
Grafinė išraiška	7 (15,2)
Švietimo programos ir laboratorijos	3 (6,5)
Gestai	2 (4,3)
Meno žinios ir naujoviškos idėjos	23 (50,0)
Kūrybiškumas	6 (13,1)
Poreikių identifikavimas	6 (13,1)
Teigiami psichologiniai ištekliai ir vertybės (pasitikėjimas, džiaugsmas, tolerancija)	19 (41,3)
Dalyvavimas veikloje	12 (26,1)

6B lentelė. KKS studentams, patiriantiems įtraukų į švietimą, pranašumų dažniai ir procentai

Tiksliau, respondentų buvo paprašyta apsvarstyti, kokią naudą turėtų mokiniai, turintys SUP ar kitų specialiųjų poreikių, dalyvaudami projekte INCREA+. 85% dalyvių nurodė bent 2 naudas (žr. 7B lentelę).

<i>Nauda mokiniams, turintiems specialiųjų poreikių</i>	<i>N (%)</i>
Pažinimo įgūdžiai	9 (19,6)
Santykių ir bendravimo įgūdžiai	10 (21,7)
Įtraukimas	8 (17,4)
Praktiniai įgūdžiai	17 (37,0)
Emocijų valdymas	10 (21,7)
Mokymasis	3 (6,5)
Supratimas	7 (15,2)
Laisvalaikis	4 (8,6)
Mąstymas	4 (8,6)
Menai	4 (8,6)
Atsakomybė	3 (6,5)
Ryšys su kontekstu	4 (8,6)
Kūrybiškumas	7 (15,2)
Proaktyvumas	6 (13,1)
Tapatybė	4 (8,6)
Daugiakultūriškumas	2 (4,3)
Saugaus darbo kontekstas	2 (4,3)
Vaidmenų žaidimas	1 (2,2)

7B lentelė. Naudos dažnumas ir procentas KKS mokiniams, turintiems SUP arba specialius poreikius, dalyvaujantiems įtraukiajame ugdyme.

Kaip nurodyta 7B lentelėje, kalbant apie mokinius, turinčius SUP ar specialius poreikius, 3 dažniausiai nurodomi pranašumai yra plačiai paplitę: jie susiję su praktiniais įgūdžiais (37%), socialiniais-emociniais (atitinkamai santykio įgūdžiais, 21,7% , o emocinis – 21,7%)

Bendras išskylantis modelis yra nuoseklus visose šalyse partnerėse.

Vertingi gebėjimai atliekant įvairias užduotis

Dalyvių buvo paprašyta įsivaizduoti, kad jie dalyvauja INCREA+ projekte, ir išvardyti bent 3 gebėjimus, kurie mokytojų nuomone, yra naudingi kuriant mokinių mokymo programą. 70% dalyvių nurodė bent 2 gebėjimus. Atsižvelgiant į visus atsakymus, dažniausiai paminėti gebėjimai, kurių absoliutus dažnis yra gana panašus, yra kūrybiškumas, po to – įvairių meno raiškų ir veikloje naudojamų medžiagų gebėjimai (žr. 8B lentelę).

GEBĖJIMAI	N (%)
Kūrybiškumas	14 (30,4)
Emocijų ir streso valdymas	9 (19,6)
Socialinės kompetencijos	10 (21,7)
Klausymas	8 (17,4)
Profesinė praktika, patirtis	4 (8,6)
Potyrių stimuliacija	5 (10,9)
Tinkamų medžiagų ir nustatų nustatymas	4 (8,6)
Kompetencijos menuose (muzikos, šokio, teatro, žaidimai)	11 (23,9)
Žodinis bendravimas	13 (30,2)
Žinios	4 (8,6)
Meno terapija	2 (4,3)
Kita	2 (4,3)

8B lentelė. Mokymo programos rengimui naudingų kompetencijų dažnis ir procentas pagal KKS dalyvius

Šios kompetencijos primena kultūrai būdingą požiūrį. Apie skaitmenines kompetencijas neužsimenama. Atsižvelgiant į dalyvių skaičių, tai verta toliau tyrinėti.

Menų specialistų vaidmuo

Dailės specialistų dalyvavimas šiame projekte dėl įtraukiojo ugdymo mene yra suvokiamas kaip privalomas 60% dalyvių akyse ir kaip galimybė - 40%. Šitas procentas yra iš 40 dalyvių, kurie atsakė į klausimą.

KKS dalyvių atsakymas į klausimą, koks įsitraukimas ir vaidmenys, respondentų nuomone, turėtų būti priskirti menų specialistams, yra aprašyti 9B lentelėje. Kaip nurodyta, vaidmenys, kuriuos KKS dalyviai pripažįsta patys kad yra susiję su turinio kurimu, bet taip pat su veiksmis, padedančiais plėtoti veiklą visoje programoje (mokymo veiksmi).

<i>Įsitraukimo tipas</i>	N (%)
Naudingų mokymosi metodų teikimas	2 (5,0)
Valdymo ir koordinavimo vaidmenys	6 (15,0)
Bendradarbiavimas su studentais	2 (5,0)
Motyvuojantis ir skatinantis dalyvauti	2 (5,0)
Konsultavimas	8 (20,0)
Mokymo veiksmi	7 (17,5)
Bendro tikslo palaikymas	3 (7,5)
Vaidmenų žaidimas	2 (5,0)
Problemų sprendėjai	2 (5,0)

9B lentelė. Meno specialistų vaidmenys ir aktualumas mokymo programoje pagal KKS dalyvius dažniai ir procentai

Dalyviai taip pat mini vaidmenį organizacijoje, kai skiriamas dėmesys mokymo teikėjams, o ne tiesioginiai mokiniams.

B4. Edukacinis meno kūrimas ir 21-ojo amžiaus iššūkiai

Respondentams buvo pasiūlyta perskaityti 21-ojo amžiaus įgūdžių sąrašą (10B lentelė).

<i>21-ojo amžiaus įgūdžiai</i>	<i>N (%)</i>	<i>Vidutinė svarba (sd)</i>
Kūrybiškas mąstymas	36 (76,6)	8,58 (2,41)
Kritinis mąstymas	17 (36,2)	7,74 (2,50)
Sprendimų priėmimas	35 (74,5)	7,61 (2,54)
Skaitmeninis raštingumas	40 (85,1)	6,37(2,63)
Empatija	29 (61,7)	8,11(2,39)
Darbo pasaulio tyrinėjimas	3 (6,4)	6,55 (2,57)
Tikslų nustatymas	12 (25,5)	7,47(2,47)
Geras bendravimas	26 (55,3)	8,08(2,51)
Iniciatyva	12 (25,5)	8,11(2,46)
Tarptautiniai santykiai	15 (31,9)	8,08(2,44)
Lyderystė	5 (10,6)	6,89(2,49)
Emocijų valdymas	31 (66,0)	7,97(2,40)
Streso valdymas	8 (17,0)	7,82(2,61)
Problemų sprendimas	9 (19,1)	7,34(2,63)
Savivoka	14 (29,8)	7,87(2,47)
Savarankiškas mokymasis	43 (91,5)	7,66(2,32)
Laiko planavimas	41 (87,2)	7,29(2,56)
Efektyvus darbas su kitais	19 (40,4)	7,78(2,65)

10B lentelė. Paminėtų 21-ojo amžiaus įgūdžių dažnis ir procentas bei vidutinė svarba (standartiniai nuokrypiai skliausteliuose)

Kaip parodyta 10B lentelėje, pirmieji 5 paminėti įgūdžiai yra susiję su individualiomis dimensijomis, susijusiomis su savarankiškumo mokymosi ir laiko valdymo kompetencijomis (atitinkamai 91,5% ir 87,2%) . Be to, skaitmeninis raštingumas patenka į geriausių kartu minimų kompetencijų penketuką. Kūrybinis mąstymas ir sprendimų priėmimas (atitinkamai 76,6% ir 74,5%). Santykių aspektai yra labiau antrame plane, taip pat daugiau pažinimo įgūdžių. Svarbu pažymėti, kad mažiausiai paminėti yra lyderystė ir darbo pasaulio tyrinėjimas.

Tas pats modelis išryškėjo ir iš toliau pateikto klausimo. Naudojant skalę nuo 1 iki 10, kai 1 reiškia „visai nesvarbūs“ ir 10 reiškia „labai veiksminga“ gerinant įgūdžius, respondentų buvo prašoma įvertinti kiek jie galvoja meninių gebėjimų ugdymas naudojant įtraukųj kūrybingumą galėtų pagerinti 21-ojo amžiaus gyvenimo įgūdžius, kuriuos jie analizavo. Be to, verta atkreipti dėmesį į tendenciją, kad priskiriama mažesnė vertė skaitmeniniam raštingumui ir jo veiksmingumui padedant mokytis šių įgūdžių.

Naudingi meno produktai ir veikla ugdant 21-ojo amžiaus įgūdžius

KKS dalyvių buvo paprašyta išvardyti 3 meninius produktus ir veiklas, kurias jie galėtų panaudoti siekdami šių įgūdžių. 78% KKS darbuotojų nurodė bent 2 produktus ar veiklą, kurią jie naudotų.

<i>Naudingos meninės priemonės</i>	N (%)
Teatras	9 (19,6)
Paveikslai	14 (30,4)
Muzika	13 (28,3)
Žaidimai	4 (8,6)
Dizainas	3 (6,5)
Piešimas	7 (15,2)
Laboratorijos	5 (10,9)
Komandos darbas	7 (15,2)
Meniniai pristatymai	7 (15,2)

Vaizdiniai menai	1 (2,2)
Veiksmai	1 (2,2)
Šokis	6 (13,1)
Fotografija	1 (2,2)
Kolektyvinė paroda	2 (4,3)
Motyvaciniai kursai	3 (6,5)

11B lentelė. Meninės priemonės ir veikla, pasak KKS dalyvių, naudingos skatinant 21-ojo amžiaus įgūdžius

Kaip nurodyta 11B lentelėje, dažniausiai minima tapyba, o po jos – teatras. Tarp dažniausiai minimų yra ir individualios, ir grupinės veiklos, tiek žodinės, tiek nežodinės raiškos formos.

Atidesnis žvilgsnis į šalis partneres leidžia manyti, kad dažniausios paminėtos iš šių priemonių lentelėje yra tokiu pačiu dažniu minimos ir visose partnerių šalyse.

Paskutinis dalyvių klausimas buvo nukreiptas į jų susidomėjimą INCREA+ projektu: 75% išreiškė norą dalyvauti projekte ir įgyvendinti programą.

C. Mokytojų ir kūrybinio ir kultūrinio sektoriaus profesionalų perspektyvų išryškinimas: pagrindiniai aspektai

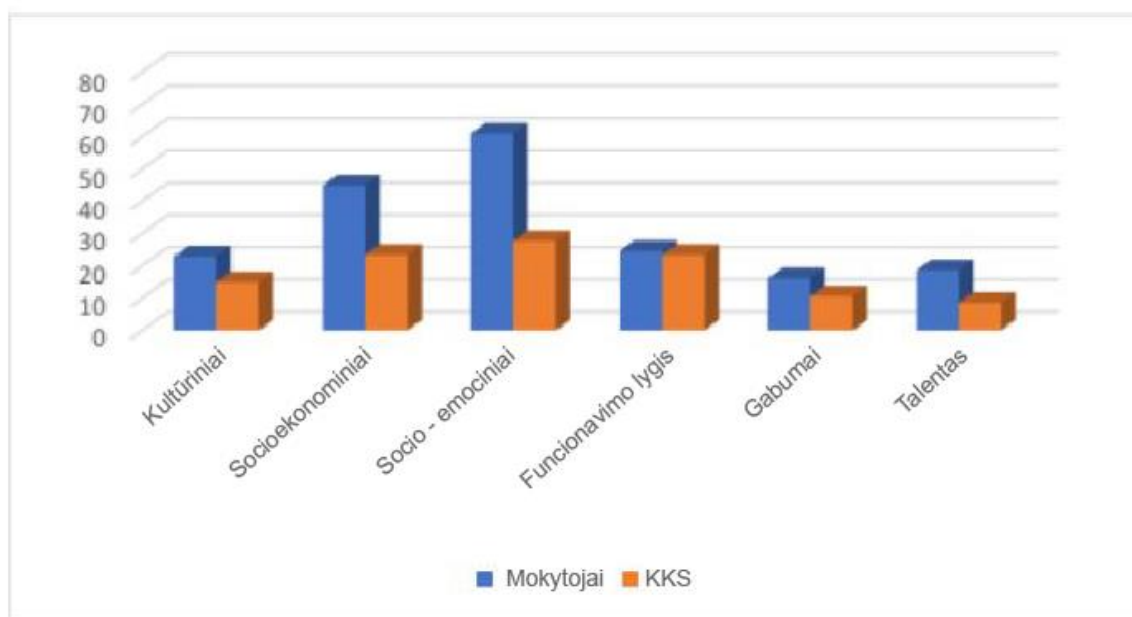
Išsamiai išanalizavę dviejų grupių dalyvių atsakymus, šioje dalyje pabandysime apibendrinti pagrindinius tyrimo elementus ir pabrėžti jų galimą indėlį į INCREA+ projektą. Tiesą sakant, kaip paaiškėjo iš ankstesnės analizės, apklausoje dalyvavo mokytojai, dirbantys skirtingo tipo ir klasių mokyklose, todėl buvo galima plačiai apžvelgti situacijas. Kita vertus, KKS profesionalai yra įvairių meno formų ekspertai.

Pirmiausia verta paminėti, kad nors abi grupės pasižymi skirtingu dalyvių skaičiumi, jų išmanymas įtraukiojo ugdymo klausimais arba meninės raiškos priemonių efektyvumo išmanymas, abu suteikia įtraukiamam ugdymui didelę reikšmę ir pripažįsta meną kaip prasmingą paramą įtraukiamam ugdymui. Tiksliau, jų atsakymai prisidės teikiant naudingą informaciją ir atsakymus į projekto klausimus, kuriuos pateikėme apklausoje.

Įtraukiojo ugdymo iššūkiai.

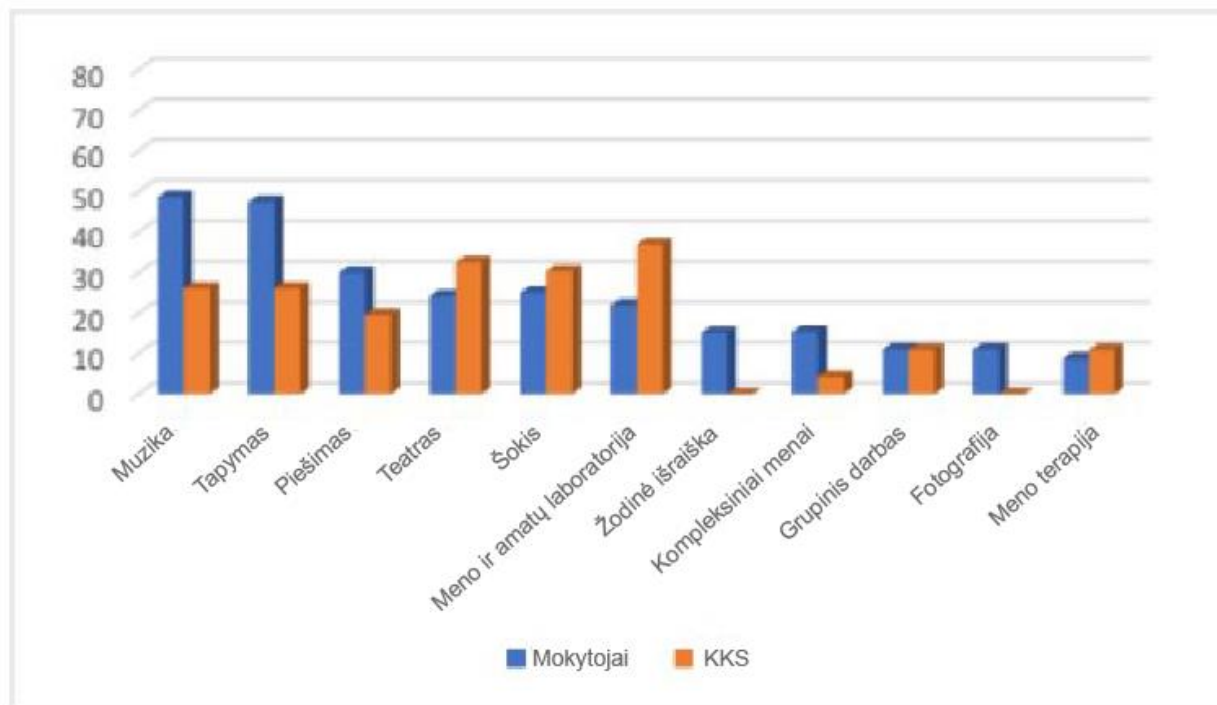
Kaip parodyta 1C lentelėje, abi grupės pasirinko įvairias galimas temas, tarp kurių mokytojai dažniau mini socialinius ekonominius ir socialinius emocinius iššūkius. Maždaug tiek pat aktualumo suteikiama ir kitiems galimiems iššūkiams bei kultūriniais ir intraasmeniniams (fiziniais, pažintiniams ir santykių) aspektams. Įdomu tai, kad sujungus gabumus ir talentą, jų procentas įveikia kultūrinį ir funkcionavimo lygį ir pabrėžia, kokį dėmesį specialistai dabar skiria šiems savo studentų aspektams.

1C lentelė. Įtraukiojo ugdymo iššūkiai, pasak tyrime dalyvavusių mokytojų ir KKS

Menai ir jų parama įtraukiosiomis praktikoms: pasirinkimai ir tikėtina įtaka.

Nors kitokiomis proporcijomis (žr. 2C pav.), meno dalyviai su įtraukiosiomis praktikomis dažniau sieja muziką, tapybą, piešimą, teatrą, meną ir amatus bei šokius, iš kurių pirmiausi du dažniau minimi mokytojų, o šokiai dažniau minimi KKS dalyvių.

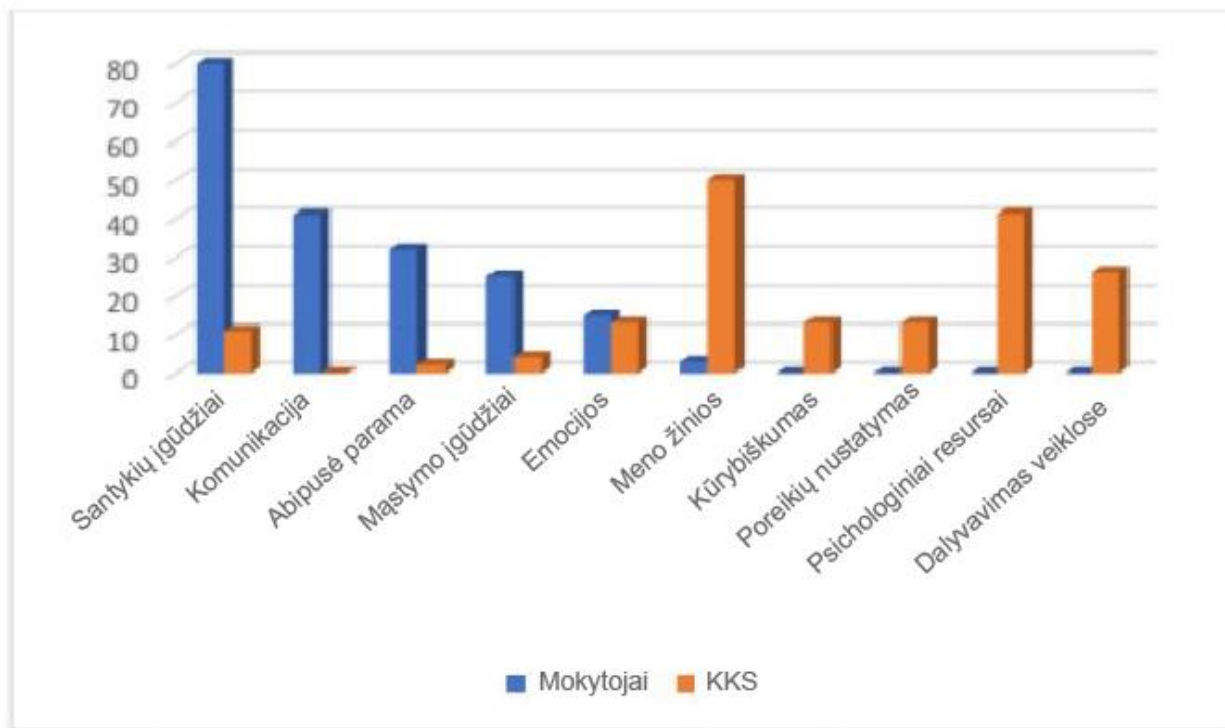

2C lentelė. Meninės raiškos priemonės, pasak mokytojų ir KKS, susijusios su įtraukia veikla

Atrodo, kad dalyviai kalba apie menines išraiškas, kurias būtų galima suskirstyti į 3 pagrindines formas: (a) *jutiminė meninė raiška*, kai naudojamos ir vaizdinės, ir garsinės vaizdavimo priemonės (muzika, piešimas, tapyba), (b) *fizinės meninės raiškos* (šokiai, teatras), bet taip pat (c) *meno ir amatų raiškos*, kai dalyvių objektyvas yra sukurti meno kūrynius, galimai net turinčius funkcinę paskirtį.

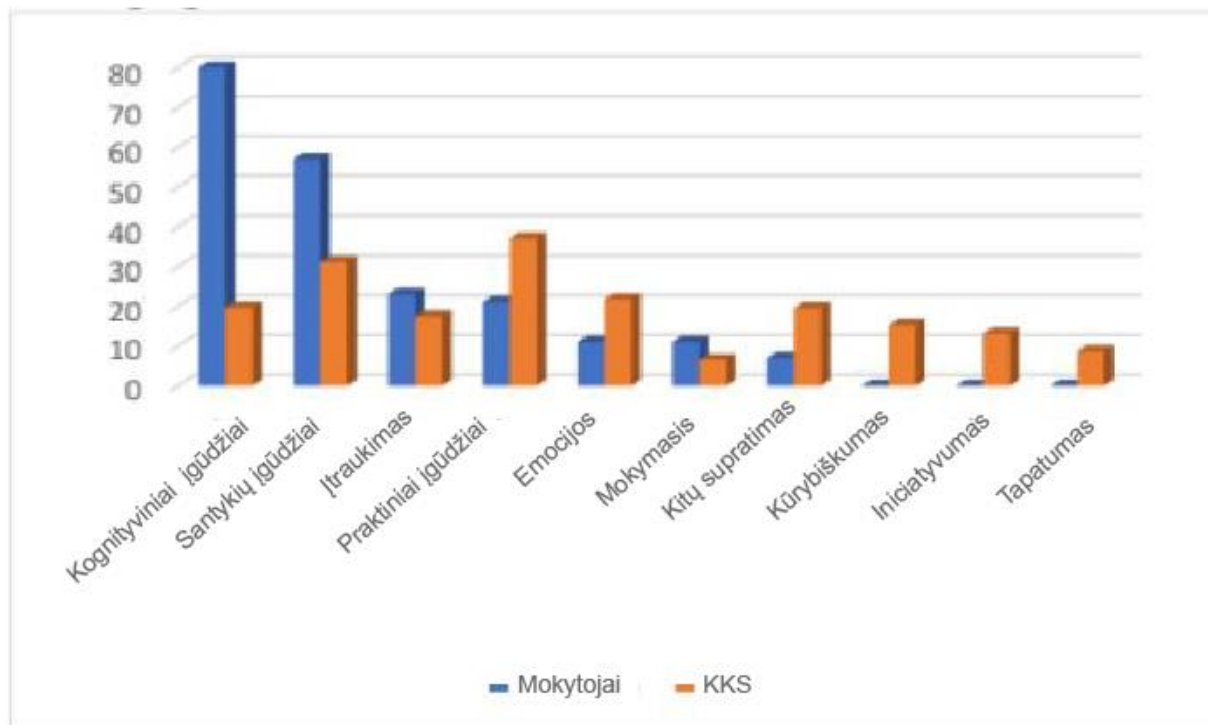
Tikėtinos naudos iš įtraukimų praktikų..

Kas dar skiriasi tarp šių dviejų grupių yra pranašumų tipai, kuriuos jie numato visiems mokiniams. Kaip nurodyta 3C lentelėje, mokytojų numatoma nauda mokiniams pagrįste fokusuojasi į socialinius ir santykinus aspektus, bei profesinio bendravimo ir mąstymo sugebėjimus. Tuo tarpu KKS nariai kreipia daugiau dėmesio į sugebėjimus susijusius su menų sritimi bei į sugebėjimus susijusius su tarpasmeniniais ištekliais, teigiamom charakterio savybėm, ir dalinai į dalyvių aktyvumo lygį duotose veiklose.

3C lentelė. Pagrindiniai pranašumai kuriuos mokytojai ir KKS dalyviai numato visiems mokiniams, patiriantiems įtraukųj švietimą.

Atkreipiant dėmesį į mokinius, turinčius specialiųjų ugdymosi poreikių, gauti atsakymų modeliai skiriasi.

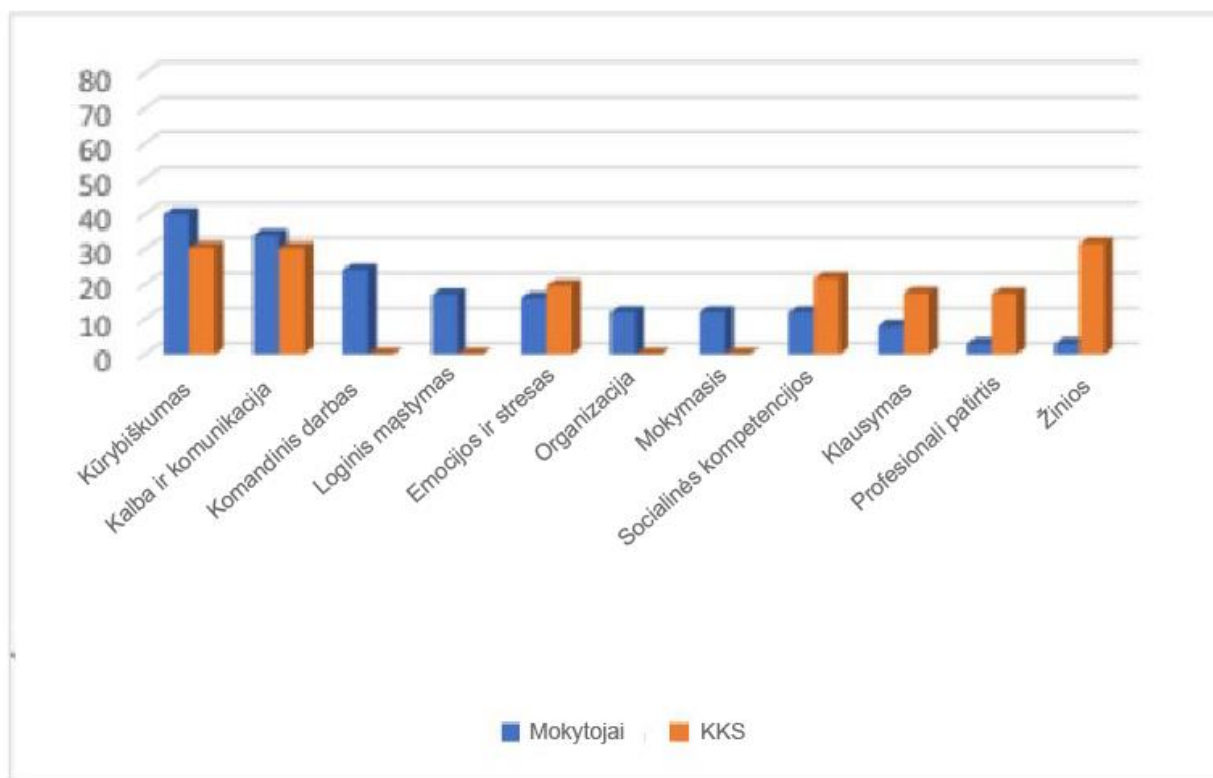

4C lentelė. Mokytojų ir KKS dalyvių numatomi pagrindiniai pranašumai mokiniams, turintiems SUP arba specialius poreikius, kurie dalyvauja įtraukiamame ugdyme.

Įdomu tai kad, kaip parodyta 4C lentelėje, mokytojai dažniau numato pažinimo ir santykių įgūdžių tobulėjimą, o KKS pabrėžia daromą poveikį praktinei kasdienio gyvenimo veiklai, emocijų raiškai, supratimui ir mokymuisi.

Profesionalų kompetencijos ir vaidmuo.

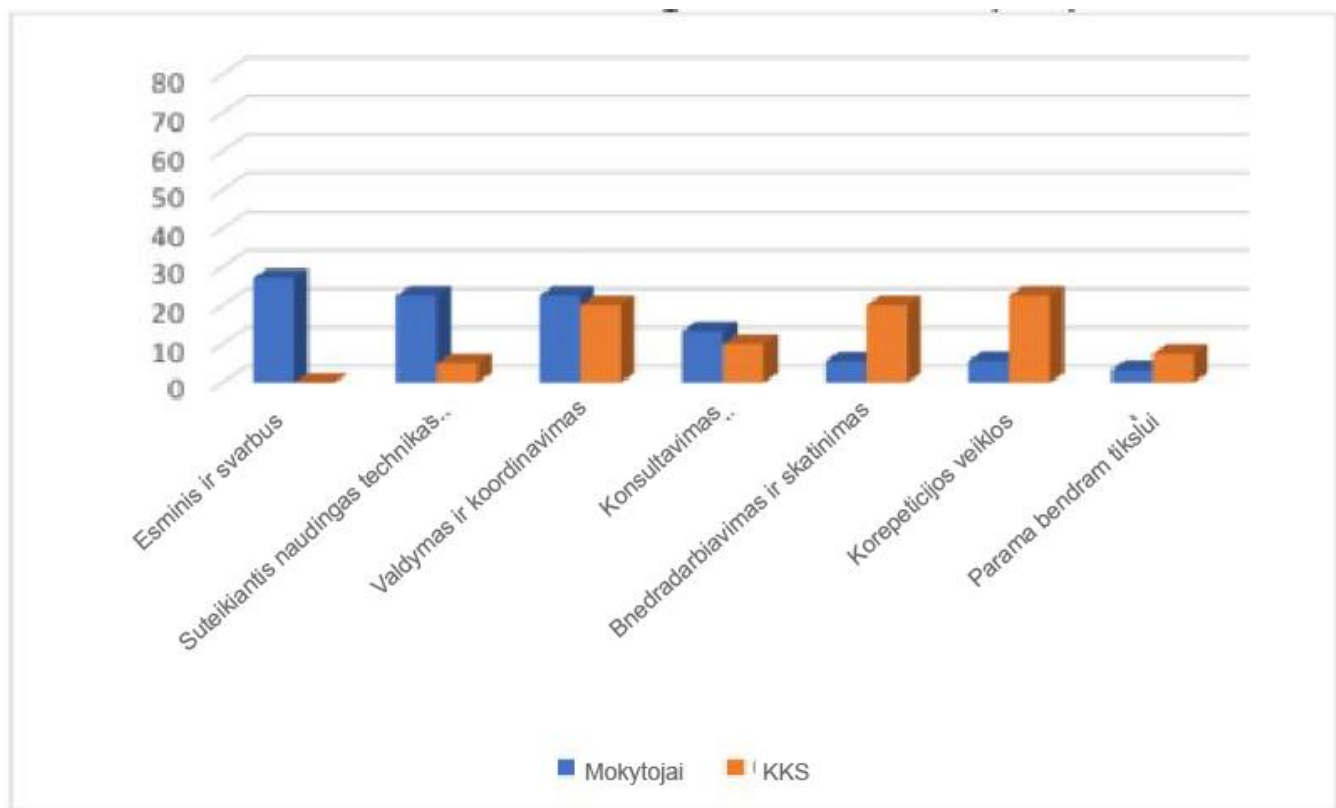
Iš suaugusiųjų, siūlančių šias veiklas, perspektyvos, aktualiausios kompetencijos norint įvykdyti duotas įtraukiojo ugdymo ir meno kūrybos veiklas yra išskirstomos į du skirtingus modelius. Abu modeliai iškelia kompetencijų įvairovės svarbą.

5C lentelė. Pagrindinės mokytojų ir KKS specialistų iškeliamos kompetencijos, skirtos įtraukiojo ugdymo ir menų kūrybos vykdymui

Abi grupės visų pirma paminėjo kūrybiškumą ir kalbinius įgūdžius, emocijų valdymą ir socialines kompetencijas kaip išskirtinai svarbias. Grupių nuomonių skirtumai išryškėjo vėliau, kai mokytojai pabrėžė komandinio darbo, organizacinių ir mokymosi įgūdžių svarbą, o KKS specialistai pabrėžia klausymo įgūdžių vaidmenį kartu su kompetencijomis konkrečioje srityje, t.y. menuose ir meninės raiškos dimensijose (žr. 5C lentelę).

Remiantis suaugusiųjų, siūlančių šias veiklas analizėje, nuomone, menų specialistų vaidmuo pagrįste figuruoja konsultavimo ir vadovavimo veiklose, kurios išskirtos pačių KKS narių (lentelė 6C). Taip pat iš šių dviejų grupių iškilo skirtingų kompetencijų modeliai. Šis rezultatas reikalauja dviejų skirtingų perspektyvų integracijos.

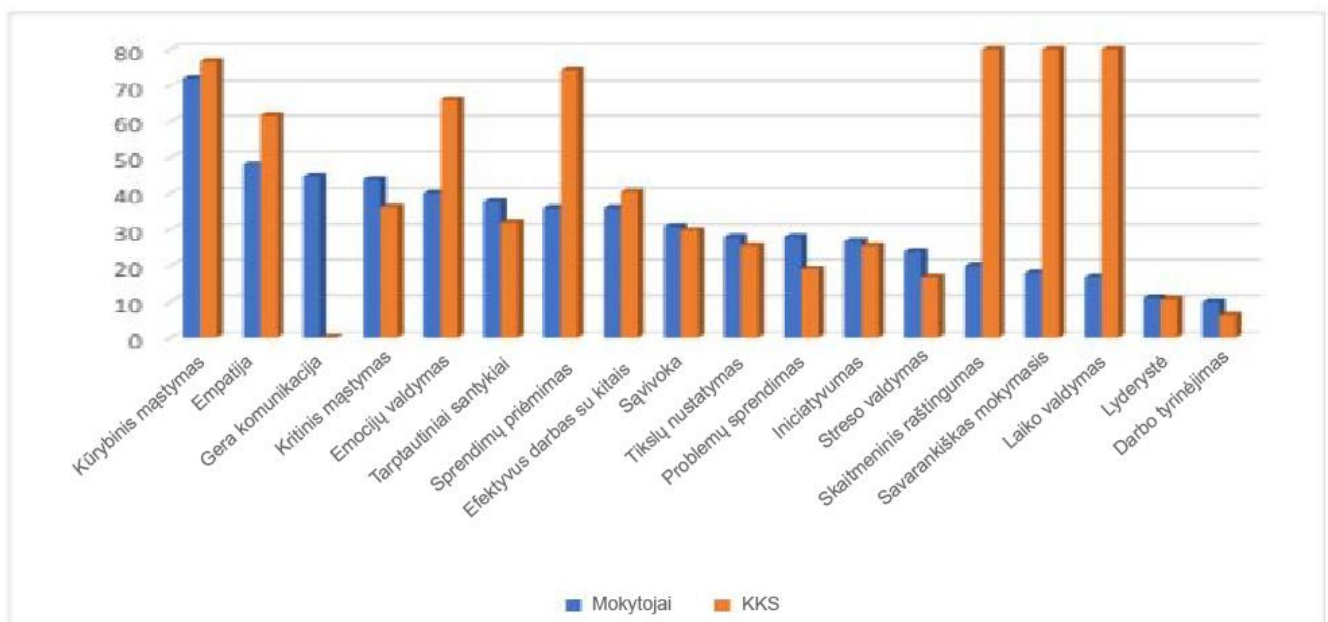
6C lentelė. Pagrindiniai vaidmenys ir funkcijos mokytojai ir KKS nariai priskiria įtraukiojo meno kūrimo ekspertams

Edukacinis meno kūrimas ir 21-ojo amžiaus iššūkiai.

Sąvoka „21-ojo amžiaus įgūdžiai“ reiškia daugybę žinių, įgūdžių, darbo įpročių ir charakterio bruožų, kurie, pedagogų, mokyklų reformuotojų, kolegijų profesorių, darbdavių ir kitų nuomone, yra labai svarbūs sėkmei šiuolaikiniame pasaulyje. Šie įgūdžiai, kurių reikia, kad žmogus galėtų susidoroti su XXI amžiaus pasauliu, kuris yra globaliai aktyvus, skaitmeniška transformuojantis, judantis į priekį, kūrybingai progresuojantis, ieškantis kompetentingų žmoniškųjų išteklių ir greitai priimančių pokyčius.

Įvairiuose sąrašuose esantys įgūdžiai gali būti iš esmės sugrupuoti į šias antraštes: *Mokymosi įgūdžiai* (t.y. kritinis mąstymas, kūrybiškumas, bendradarbiavimas, bendravimas, problemų sprendimas); *Raštingumo įgūdžiai* (t.y. informacinis raštingumas, žiniasklaidos raštingumas, technologijų raštingumas) ir *gyvenimo įgūdžiai* (t.y. empatija, lankstumas ir prisitaikymas, lyderystė, iniciatyvumas ir savarankiškumas, socialinė ir tarpkultūrinė sąveika). Abi apklausos grupės, nors ir skirtingu laipsniu (7C lentelė), savo prioritetuose išvardija kai kuriuos mokymosi įgūdžius (žr. Kūrybinis mąstymas, Kritinis mąstymas, Bendravimas) ir kai kuriuos gyvenimo įgūdžius (emocijų valdymas). Nors mokytojų pasirinkimas yra plačiai paplitęs įvairių įgūdžių srityje, KKS specialistai ypač daug dėmesio skiria įgūdžiams, susijusiems su raštingumu (skaitmeniniu raštingumu), taip pat ir kitiems mokymosi įgūdžiams, kurie yra artimesni jų gilesnei asmeninei ir profesinei meninės raiškos patirčiai, būtent savęs pažinimui, kryptingam mokymuisi ir laiko valdymui.

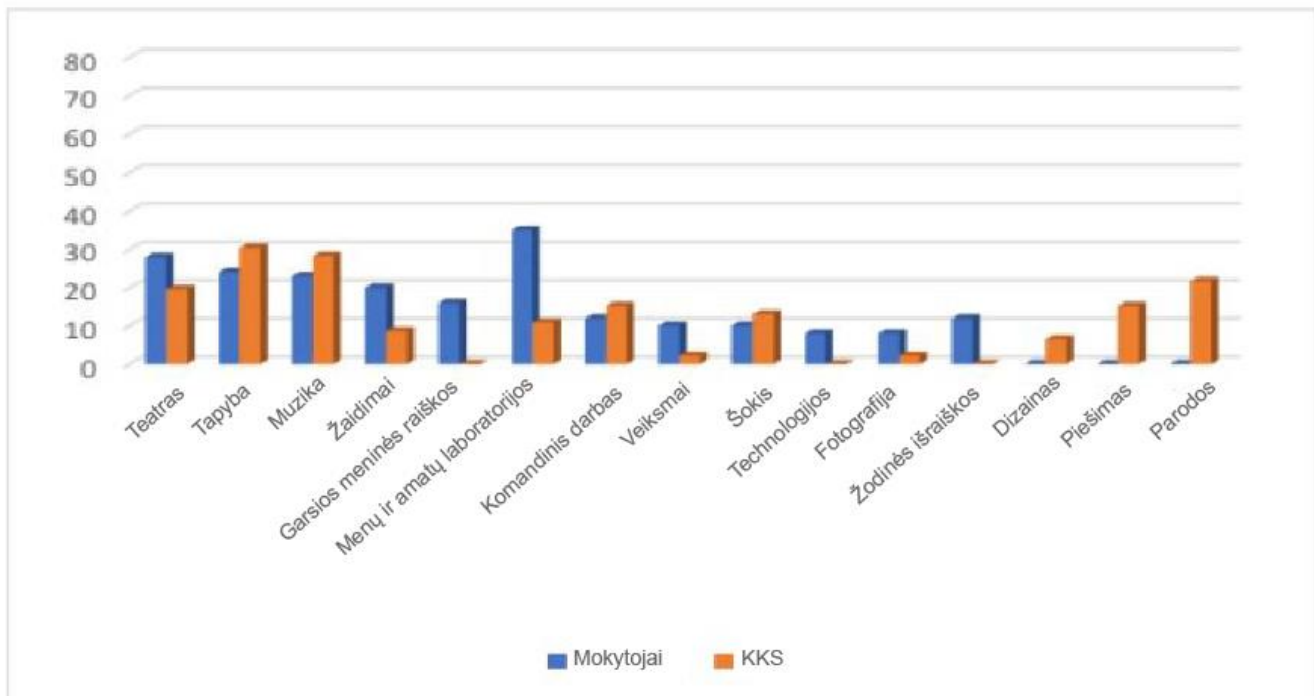
Tada atsiranda įvairių modelių, siūlančių integruotą požiūrį, apimantį visas 21-ojo amžiaus įgūdžių grupes, kuriant programą, kuria siekiama juos puoselėti meninėmis priemonėmis.

7C lentelė. Mokytojų ir KKS specialistų prioritetai, priskiriami įvairiems 21-ojo amžiaus įgūdžiams

Klausimas, kuris natūraliai kyla iš šių duomenų, verčia mus ieškoti potencialiai naudingų meninių priemonių, padedančių ugdyti šiuos įgūdžius, pasak KKS mokytojų ir specialistų (8C lentelė).

8C lentelė. Pagrindinės meninės priemonės ir veiklos, naudingos ugdomant 21-ojo amžiaus įgūdžius, pasak mokytojų ir KKS dalyvių

Iš dalies sutampa tyrimo dalyvių pateiktos perspektyvos, priemonės, kurių jie ragina imtis skatinant 21-ojo amžiaus įgūdžius. Kalbant apie įtraukias veiklas, dalyviai remiasi meninėmis išraiškomis, kurias vėlgi būtų galima suskirstyti į tris pagrindines sritis: *jutiminės*, tiek vaizdinės ir klausos, vaizdavimo priemonės (muzika, piešimas, tapyba), išraiškos, susijusios su *fizine veikla* (šokis, teatras, bet ir parodos, kaip minėjo KKS dalyviai) ir išraiškos formos (menai ir amatai), kai dalyviai turi *kurti* laisvalaikiui skirtus ar funkcinę vertę turinčius daiktus.

D. Mokytojų integravimas ir Kūrybinio ir Kultūrinio Sektoriaus perspektyvos: pasiūlymai InCrea+ projektui

Prieš tai pateikta analizė ir santrauka išryškina konkrečias arba iš dalies persidengiančias perspektyvas pagal konkrečią nagrinėjamą temą.

Apklausoje dalyvavusių mokytojų ir KKS atsakymai pabrėžia būtinybę integruoti žinias ir perspektyvas tiek į ekspertams skirtus veiksmus, tiek į pasirinkimus, kuriais vadovaujamasi kuriant inovatyvią vidurinių mokyklų mokinių mokymo programą, taip pat analizuojant įsikišjamus ir teigiamus pokyčius ir yra skatinamas visų vidurinės mokyklos mokinių įtraukusis vystymasis.

Kalbant apie *edukacinę veiklą, skirtą profesionalams*, besidomintiems meninių gebėjimų ugdymu naudojant įtraukujį kūrybingumą ir INCREA+ tikslų propagavimu, apklausos rezultatų analizė siūlo:

- a. Ugdyti aiškų ir giluminį supratimą apie teorinius ir metodinius pasirinkimus, susijusius su inkliuziniu ugdymu ir universaliu mokymosi dizainu
- b. Plėtoti žinias apie dabartinius ir numatomus ateities iššūkius, apie 21-ojo amžiaus įgūdžius ir apie įvairių sričių, būtent mokymosi, raštingumo ir gyvenimo bei profesinių įgūdžių svarbą.
- c. Plėtoti žinias apie patirties prasmę, gaunamą iš įvairių meninių raiškų, kaip meno skaitymas, bei meno kūrimas.

Kalbant apie *temas*, kurias reikia aptarti mokinių mokymo programoje, įrodyta, kad yra šios pagrindinės gairės:

- d. Plėtoti veiklą, sprendžiančią pagrindinius įtraukimo ir įtraukiojo ugdymo iššūkius
- e. Plėtokite veiklą, pritaikydami XXI amžiaus įgūdžius kiekvienoje iš trijų pagrindinių sričių (mokymosi, raštingumo, gyvenimo ir profesinių įgūdžių).
- f. Vystydami veiklą naudokite menines priemones, pasitelkdami juslinę, fizinės veiklos ir meno bei amatų raišką
- g. Plėtoti veiklą, susijusią su žymiomis meninėmis raiškomis ir meno kūrimo veikla, kad būtų palaikomas reflektyvus požiūris į užkoduotą patirtį ir prasmės kūrimą, susijusį su tiesioginiu dalyvavimu.

Toliau pateikiami tam tikri *metodologiniai pasirinkimai*, o perspektyvų integravimas yra pirmas ir pagrindinis analizės klausimas:

- h. Naudokite kelias menines priemones, vaizdavimą, apdorojimą ir išraišką kiekvienoje mokymo programos veikloje
- i. Aktyviai įtraukite dalyvius į perspektyvų, susijusių su įtraukimu, kūrimą ir naudokite įgūdžius, kurie yra svarbūs įtraukiam asmeniniam augimui
- j. Įvertinkite mokymąsi pagal įvairias temas ir perspektyvas
- k. Įtraukite refleksinius klausimus ir kitas priemones, skirtas paremti meninės patirties ar produkto prasmę
- l. Refleksinius klausimus sutelkite į įtraukimo problemas ir 21-ojo amžiaus įgūdžius, atsižvelgiant į jų aktualumo suvokimą, bet ir kaip aktyvų įsitraukimą į iniciatyvų elgesį po dalyvavimo įgyvendinant mokymo programą.

Šie pasiūlymai yra apibendrinti 1D lentelėje ir siūlomi kaip mokymo programos rengimo vadovas.

<i>Dirbu ties</i>	<i>Aptariant</i>	<i>Su</i> <i>Edukacinė menu grįsta veikla</i>				<i>Skatinti 21-ojo amžiaus įgūdžius, gerą savijautą, įtraukimą</i>
	Iššūkius į įtraukimą	Meninis skaitymas UDL pagrindu	Meno kūrimas UDL pagrindu Sensorinio spektaklio menai ir amatai			
21-ojo amžiaus Mokymasis pagrindiniai įgūdžiai						
21-ojo amžiaus Mokymasis pagrindiniai įgūdžiai						
21-ojo amžiaus Raštingumas pagrindiniai įgūdžiai						
21-ojo amžiaus gyvenimas ir Profesionalus pagrindiniai įgūdžiai						

1D lentelė. INCREA+ edukacinio meno kūrimo mokymo programos komponentai

Kaip apibendrinama lentelėje, dirbant su 21-ojo amžiaus įgūdžiais ir tuo pačiu metu sprendžiant ir atsižvelgiant į įtraukimo iššūkius per įvairių tipų edukacinio meno pagrįsta veikla, naujoviška mokymo programa skatins ugdyti įgūdžius, kurie yra labai svarbūs būsimiems suaugusiems ir ugdyt gerovę, įtraukimą ir teigiamą vystymąsi.

1D paveiksle jie vizualiai pavaizduoti, pabrėžiant pagrindinius principus, tai yra UDL ir įtraukimo iššūkius.

1D pav. Meninių gebėjimų ugdymo naudojant įtraukujį kūrybingumą komponentai

Laikantis šių siūlomų gairių ir principų, bus remiamas asmeninis ir bendruomeninis, esamas ir būsimas vidurinių mokyklų mokinių tobulėjimas bei prevenciniai veiksmai prieš netikėtus iššūkius.